

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: SOCW

Kamerbrief stand van zaken doorontwikkeling praktijkgerichte havo

Aanleiding

In deze kamerbrief gaat u in op de ervaringen van enkele scholen in het doorontwikkeltraject praktijkgerichte havo en wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over hoe de juridische verankering van de praktijkgerichte vakken Technologie en Maatschappij voor het havo eruit komt te zien. Daarmee geeft u uitvoering aan de motie van de leden Ceder (CU), De Kort (VVD) en Van Zanten (BBB) tijdens de begrotingsbehandeling 2024, waarin is toegezegd dit schooljaar met een kamerbrief hierover te komen.¹ Tevens gaat de brief in op de laatste motie en amendement over dit thema die zijn aangenomen bij vaststelling van de begrotingsstaten van OCW voor het jaar 2025.

Geadviseerd besluit: Akkoord met het ondertekenen en verzenden van de brief *Stand van zaken doorontwikkeling praktijkgerichte havo* naar de Tweede Kamer.

Kernpunten uit de brief

- De afgelopen jaren proberen scholen de doorstroom havo-hbo te verbeteren met het (door)ontwikkelen van landelijk erkende praktijkgerichte examenvakken (praktijkgerichte programma's Maatschappij en Technologie). Havo-scholen die deze vakken aanbieden en verder ontwikkelen ontvangen hiervoor subsidie, met als doel de voorbereiding, doorontwikkeling en inbedding van het praktijkgerichte havo goed te laten verlopen.²
- Er is veel animo voor deze ontwikkeling en de ervaringen zijn positief. Scholen zijn zeer tevreden over hoe de praktijkgerichte vakken momenteel vorm krijgen en willen dit graag delen (zie bijlage met ervaringen enkele voorlopers in de kamerbrief). De meerwaarde voor het havo wordt ook onderschreven door alle partijen uit de begeleidingscommissie (o.a. VO-raad, Vereniging Hogescholen en LAKS). Zij vinden het van belang om het praktijkgerichte havo vorm te geven zoals nu wordt beoogd (inclusief voorgenomen veranderingen in regelgeving, zoals de bijbehorende curriculum-eisen en aanvullende bekostiging). Dit sluit aan bij de politieke wens om het praktijkgerichte havo in 2026 structureel te verankeren, zodat alle havo-vestigingen de praktijkgericht programma's vanaf 2026/2027 als examenvakken kunnen aanbieden.³

Onderwijsprestaties en Voortgezet Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

6 januari 2025

Referentie

49984076

Bijlagen

I. Kamerbrief stavaza praktijkgerichte havo 2025

Intern OCW afgestemd

Juridisch cluster VO, VO/F, VO/LOT (o.a. vmbo-team), HOEnS, WJZ, DUS-I en DUO

Extern OCW afgestemd

Begeleidingscommissie praktijkgerichte havo, bestaand uit SLO, VO-raad, Vereniging Hogescholen, Havoplatform, LAKS, Platform TL en Havisten Competent

¹ Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 126 en Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 36 410 VIII, nr. 85.

² Er zijn momenteel circa 160 havo-scholen die sinds met praktijkgerichte havo aan de slag zijn. Hiervoor krijgen ze een subsidie. De subsidie bestaat uit een eenmalig bedrag van €100.000 per vestiging. Dit bedrag kan de school uitgeven tot en met het schooljaar 2027/2028.

³ Conform de breed aangenomen motie van het lid Ceder bij Vaststelling van de begrotingsstaten van OCW voor het jaar 2025, Tweede Kamer, vergaderjaar 2024-2025, 36 600 VIII, nr. 106.

Toelichting

HBO vraagt om praktijkgerichte havist

- De aansluiting van het havo op het hbo kan en moet beter, zo blijkt uit onderzoek. De bovenbouw van het havo is voor veel leerlingen een struikelblok, onder meer omdat een havist behoefte heeft aan praktijk en toegepast leren. Het havo mist echter vakken waar leerlingen op praktische wijze en in contact met de buitenwereld kennis en ervaringen opdoen.
- Op basis van de positieve ervaringen in het experiment Regelluw en de brede roep vanuit het veld (VO-raad, Vereniging Hogescholen en Havoplatform) is er in 2021 een inventarisatie uitgevoerd naar de wensen in het onderwijsveld voor de invulling van het praktijkgerichte havo. Dit heeft geresulteerd in een breed gedragen startnotitie van SLO, die adviseerde om twee brede interdisciplinaire praktijkgerichte programma's te ontwikkelen.
- Er zijn naar aanleiding hiervan in opdracht van OCW door SLO samen met een twintigtal scholen twee brede interdisciplinaire praktijkgerichte examenvakken ontwikkeld in een kleine en grote variant: pgp-Technologie en pgp-Maatschappij. Die worden sinds 2022 met havo-scholen doorontwikkeld in het kader van praktijkgerichte havo.

Het doorontwikkeltraject praktijkgerichte havo

- De praktijkgerichte programma's voor het havo worden door SLO en de scholen stapsgewijs doorontwikkeld (in kleine en grote varianten⁴) om te leren welke consequenties praktijkgericht vak(ken) hebben voor de scholen en de doorstroommogelijkheden van leerlingen.
- Leerlingen werken in een praktijkgerichte havo aan levensechte opdrachten van en voor externe opdrachtgevers (bedrijven en instellingen). En ze verbinden kennis en vaardigheden tijdens het vak. Dit rust leerlingen beter uit op een keuze en daadwerkelijke overstap naar het hbo. Voor havisten helpt het om vroegtijdig kennis te maken met contexten in werkvelden. Leerlingen ervaren beter waar ze goed in zijn en krijgen een bredere oriëntatie mee.
- Scholen kiezen voor diverse aanpakken in de uitwerking van het examenprogramma Technologie en/of Maatschappij naar een onderwijsprogramma. Daarbij is er de mogelijkheid om het onderwijs te richten op sectoren waar verdere doorstroom wenselijk is, zoals in de technologie, het onderwijs en de zorg, en te richten op kansen voor het verbeteren van overgangen waar uitval en switch structureel hoog zijn, zoals voor de economische sector.
- SLO zal de concept-examenprogramma's de komende jaren blijven toetsen en doorontwikkelen met een groeiende groep scholen, totdat de definitieve examenprogramma's uiterlijk in 2026 vast kunnen worden gesteld waarna alle havo-vestigingen de examenvakken mogen aanbieden.
- In potentie heeft de helft van alle havo-vestigingen (in totaal 323 vestigingen) subsidie kunnen aanvragen op het moment dat het structureel wordt. De verwachting is dat op de middellange termijn alle havo-scholen een praktijkgericht component aanbieden.

⁴ De kleine programma's zijn geschreven voor 120 studielasturen en vallen onder het combinatiecijfer. Het kleine programma vervangt geen ander vak en komt naast de al aangeboden vakken. De grote programma's zijn geschreven voor 360 studielasturen en kunnen als profielkeuzevak worden aangeboden (pgp-T bij de profielen N&T en N&G, pgp-M bij C&M en E&M) of desgewenst in het vrije deel van alle profielen in het havo.

Regelgeving en bekostiging

- Dit jaar wordt de regelgeving aangepast om de beide praktijkgerichte programma's structureel te verankeren als volwaardige schoolexamenvakken binnen het reguliere havo, inclusief bijpassende curriculum-eisen en bijbehorende aanvullende bekostiging voor deelnemende havo-leerlingen. Hierover ontvangt u separaat in januari de startnota met de nadere uitwerking. F heeft akkoord gegeven op de uitwerking hiervan.
- In de brief van 17 april 2024 is aangegeven dat de intentie is om scholen met een praktijkgerichte havo structureel een hogere bekostiging te geven in verband met de kosten voor deze onderwijsvorm. Vanaf 2027 is er €41 miljoen euro structureel op de begroting hiervoor gereserveerd. Uitgangspunt voor de uitwerking is een aanvullende bekostiging voor scholen met een praktijkgerichte havo met een bedrag per leerling die het vak volgt op het havo. Daarbij is uitgegaan van een bedrag van €358,61 per leerling conform situatie in de GL. Dit is belangrijk, omdat havo-scholen met aanvullende bekostiging voor praktijkgericht onderwijs gefaciliteerd en gestimuleerd worden om onderwijs praktijkgericht vorm te geven. Het gaat dan onder andere om: de aanschaf van inventaris en materialen en de inzet van extra personeel voor het ontwikkelen en geven van het programma.

Aanverwante thema's

- In het regeerakkoord is de ambitie opgenomen het praktijkgericht onderwijs deze kabinetsperiode te versterken en herwaarderen. De (door)ontwikkeling van de praktijkgerichte vakken op het havo past daar goed bij.
- Of een praktijkgericht vak ook voor het vwo meerwaarde zou kunnen hebben, wordt verkend door SLO. De verwachting is dat daar medio 2025 meer duidelijkheid over gegeven kan worden.
- Tevens wordt er dit voorjaar gewerkt aan subsidie voor scholen die het praktijkgerichte havo (willen) aanbieden, maar waarvoor de huidige subsidieregeling praktijkgerichte havo niet toereikend is, conform het aangenomen amendement Bontenbal c.s.⁵ Hoe dit eruit komt te zien wordt dit voorjaar nader uitgewerkt.

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2024–2025, 36 600 VIII, nr. 141.